

BBABAC Bacheloroppgave med forskningsmetode

Vold i nære relasjoner

Universitetet
i Stavanger

Det samfunnsvitenskapelige fakultet
Institutt for sosialfag

Antall ord i besvarelsen: 13002

Bacheloroppgave-*BARNEVERN*
UiS juni 2021

1. Innholdsfortegnelse

2.0	INNLEDNING.....	3
2.1	BAKGRUNN FOR VALG AV TEMA	3
2.2	PRESENTASJON AV PROBLEMSTILLING OG AVGRENSNINGER	4
2.3	BEGREPSAVKLARING	5
2.4	FORMÅLET MED OPPGAVEN.....	6
3.0	FAGLIG KUNNSKAP	6
3.1	UTVIKLINGSPSYKOLOGI.....	6
3.2	TILKNYTNING	8
3.3	TRAUME	11
3.4	MESTRING.....	13
4.0	METODE	14
4.1	METODEVALG	15
4.2	FORDELER OG ULEMPER VED LITTERATURSTUDIE	15
4.3	INKLUSJONS OG EKSKLUSJONSKRITERIER.....	17
4.4	DATAINNSAMLING OG ANALYSE	18
4.5	KILDEKRITIKK	20
4.6	STUDIENS TROVERDIGHET.....	20
5.0	RESULTATER	22
4.1	PRESENTASJON AV FUNN.....	24
6.0	DISKUSJON	26
6.1	BARNETS UTVIKLING	26
6.1.1	ER NOEN FORMER FOR VOLD I NÆRE RELASJONER MER SKADELIG FOR BARNET ENN ANDRE	26
6.1.2	HAR BARNETS ALDER NOEN BETYDNING FOR VOLDSUTØVELSEN	27
6.1.3	HVORDAN KAN BARNET UTVIKLE MOTSTANDSDYKTIGHET/RESILIENS I FORHOLD TIL VOLD	28
6.2	TILKNYTNING	29
6.2.1	FÅR VOLD MOT BARNET STØRRE KONSEKVENSER NÅR VOLDSUTØVER ER FAR.....	29
6.2.2	GÅR VOLD I ARV	30
6.3	TRAUMER.....	30
6.3.1	KAN DET FÅ LIKE STORE KONSEKVENSER FOR BARNET Å VÆRE VITNE TIL VOLD SOM Å BLI DIREKTE UTSATT FOR VOLD SELV	30
6.3.2	HVILKEN BETYDNING HAR TIDLIG INTERVENSJON FOR Å BEGRENSE/BEHANDLE SKADER	31
6.3.3	HAR HJELPEAPPARATET KOMPETANSE OG RESSURSER TIL Å IVERKSETTE TILTAK SOM STYRKER BARN/BEHANDLER BARN SOM HAR VÆRT UTSATT FOR, ELLER UTSETTES FOR VOLD	32
6.3.4	HVILKE RETTIGHETER GIR LOVVERK OG KONVENSJONER NÅR DET GJELDER Å BESKYTTE BARN MOT VOLD	33
7.0	AVSLUTNING.....	34
7.1	VIDERE FORSKNING	35
8.0	REFERANSELISTE	36

2.0 Innledning

2.1 Bakgrunn for valg av tema

Gjennom utdanningen min har jeg blitt fortalt forskjellige historier av forelesere om situasjoner de har vært i. Selv har jeg ikke opplevd å være vitne til fysisk vold utført av foreldre mot sine barn, men det var en historie som jeg husker godt som en av foreleserne fortalte. Dette var fra en tid da foreleseren selv var i utlandet i en annen kultur hvor vold ikke ble sett på som galt, men som var den måten man oppdro barn på. En mor brukte fysisk avstraffelse mot sitt barn og ifølge min foreleser var dette svært ubehagelig å være vitne til. Han fortalte det med svært god innlevelse og jeg kunne nesten se for meg hendelsen selv. Selv er jeg oppvokst i et samfunn hvor fysisk avstraffelse ikke er lov og mener selv det er feil å bruke det i oppdragelse av barn.

Å være utsatt for og å være vitne til vold kan være skadelig for barns utvikling. Man kan få fysiske og psykiske lidelser som kan føre til suicidale tanker og for eksempel rusmisbruk (Kvello, 2015, s. 401). Å være vitne til vold mellom omsorgspersoner kan også føre til konsekvenser for barnet, for eksempel hvis mor blir slått kan det vær hun er ute av stand til å gi tilstrekkelig omsorg som kan prege barnet på en negativ måte (Kvello, 2015, s. 383). Barn som opplever omsorgssvikt, mishandling og er vitne til vold tar skade av det. De barna som opplever dette har større risiko for å ha en mistilpasset utvikling, de er ofte redde, kan ha søvnvansker og kroppslige reaksjoner (Håkonsen, 2014, ss. 42–43)(Kvello, 2015, ss. 400–401).

Barne- ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) har i løpet av de siste 60 årene sett en betydelig nedgang i mindre alvorlig vold fra foreldre. En av grunnene til dette er nok som følge av at man har økt kunnskap om de negative konsekvensene av vold og at holdninger til bruk av fysisk avstraffelse i barneoppdragelsen har forandret seg. Statistikk fra Bufdir viser at det i 2018 var rundt 21% av ungdommene som hadde vært utsatt for fysisk vold fra sine foreldre, 6% var blitt utsatt for grov vold fra sine foreldre og 8% hadde erfart vold mellom sine foreldre (Bufdir, 2018).

Per Isdal (2011) skriver om konsekvenser barn kan få av å oppleve vold og han nevner blant annet at foreldre som slår sine barn, ofte gjør det med gode intensjoner. I Norge er det innført

forbud mot enhver form for fysisk avstraffelse og vold mot barn (Isdal, 2011). I FNs barnekonvensjon, som ble ratifisert i Norge i 1991, blir det sagt at de som har omsorg for et barn skal forsikre at barnet ikke blir utsatt for noen former for vold (FNs barnekonvensjon, 1989, art 19). Dessverre er det fremdeles en del land i verden hvor dette er lovlig og foreldre har rett til å straffe barna sine ved bruk av vold, så sant det ikke fører til at barnet tar fysisk skade av det. Forskning viser derimot at fysisk avstraffelse og vold mot barn ikke bare kan føre til fysisk skade, men det kan også føre til psykisk skade i lang tid (Isdal, 2011).

2.2 Presentasjon av problemstilling og avgrensninger

Som barn går man gjennom en del utviklingsprosesser og disse prosessene vil være av stor betydning for ungdomsårene og senere i voksen alder. I barndommen skjer det fysiske og psykiske forandringer og disse forandringene skjer mye raskere når man er barn og er derfor mer omfattende i barndommen (Håkonsen, 2014, s. 39). Det er viktig at barn og unge vokser opp med omsorgsfulle voksne rundt seg slik at de kan få en trygg oppvekst.

Folkehelseinstituttet (2020) belyser hvor viktig det er for barn å ha nære venner og familie i oppveksten. Barn som vokser opp i en trygg familie vil oppleve god omsorg og lære hva tillit er. Dette er viktig for barn senere i livet når de skal danne relasjoner til andre mennesker (Folkehelseinstituttet, 2020). Beskyttelse, omsorg og et behov for å utforske verden er grunnleggende behov som barn har. For at barn skal danne grunnlag for utvikling av selvoppfattelsen, trygghet og tillit er tilknytning svært viktig, særlig i det første leveåret. Barns foreldre har da det største ansvaret for barnets utvikling og det er viktig at foreldrene klarer å oppdra barnet på en slik måte at det fremmer barnets utvikling (Håkonsen, 2014, s. 46).

Når barn lever med vold vil utviklingen bli preget på en negativ måte, og desto mer og lengre volden foregår jo mer negativt blir man påvirket. Per Isdal (2011) nevner i sin artikkel en forsker som heter Straus som har gjennomført en studie hvor han forsket på bruken av fysisk avstraffelse. Han kunne se at rundt 94% av foreldrene brukte fysisk avstraffelse mot sine barn i USA. Barn mellom 2 og 4 år var de som var mest utsatt, men barn som var 24 måneder opplevde også fysisk avstraffelse fra sine foreldre (Isdal, 2011).

Foreldre som selv har vært utsatt for fysisk mishandling i sin barndom har en tendens til å selv bruke det mot sine barn. Svært ofte står disse foreldrene utenfor det ordinære

samfunnslivet og har derfor en lavere sosial klassetilhørighet. Det kan være at de lever i relativ fattigdom, de har flere barn, er aleneforeldre eller de har hatt flere partnere, noen er arbeidsledige og noen er første eller andre grads immigranter (Kvello, 2015, s. 363). Flere studier viser at fysisk avstraffelse har alvorlig negative konsekvenser for barn og blir forverret når omsorgen ikke er tilstrekkelig. Barn kan utvikle atferdsvansker, bli antisosiale og utvikle psykiske lidelser (Kvello, 2015, s. 364).

Jeg har i min oppgave valgt å ha om vold i nære relasjoner og jeg vil se nærmere på hva slags konsekvenser barn kan få av å leve med vold i nære relasjoner. Vold i nære relasjoner inngår i både fysisk og psykisk vold. I oppgaven vil jeg se på utvikling, tilknytning, traume og mestring og hvor viktig dette er for barn. Jeg har valgt å formulere min problemstilling slik: *Hvilke konsekvenser kan barn få av å leve med vold i nære relasjoner?*

2.3 Begrepsavklaring

Fysisk mishandling: «Fysisk mishandling går ut på fysisk skade eller smertefulle handlinger utført av voksne mot barn» (Kvello, 2015, s. 363).

Overgrep: «Omfatter seksuell misbruk og trakassering, ulike typer slag, trusler og bruk av tvang, skuffelser, fornærmelser og latterliggjøring» (Røkenes & Hanssen, 2012, s. 261).

Tilknytning: «Tilknytning innebærer en medfødt tendens til å søke nærhet og beskyttelse og etablere samspill med foreldre eller andre omsorgsgivere» (Haavind & Øvreeide, 2016, s. 129).

Utvikling: «Utvikling er en prosess som foregår gjennom hele livet, den styres, reguleres og påvirkes i samspill med biologiske, psykologiske, sosiale og kulturelle faktorer (Håkonsen, 2014, s. 39).

Traume: «Hendelser hvor barn direkte opplever, er vitne til eller hører om alvorlige hendelser som inkluderer fysisk, emosjonell eller seksuell vold, død eller trusler om død» (Cohen et al., 2018, s. 25).

Reviktimisering: «Handler om når mennesker som har opplevd vold eller overgrep senere opplever en eller flere nye volds- eller overgrepshendelser» ((Øverlien, Hauge, & Schultz, 2016, s. 153).

2.4 Formålet med oppgaven

Formålet med oppgaven er å belyse temaet om vold i nære relasjoner ved å se på tidligere forskning og faglitteratur. Jeg ønsker å finne ut hva volden gjør med familie og barn som lever med det, hvilke mulige konsekvenser barn kan få underveis og i etterkant av å ha levd med vold og hva som blir gjort for å hjelpe disse barna. Det er mest fokus på at det er far om utøver vold mot mor og barn. Ambisjonen med oppgaven er å kunne få frem mer oppmerksomhet rundt temaet om vold og kanskje legge opp til mer forskning innenfor temaet for å finne bedre måter å hjelpe barn. Temaet har også relevans i fremtidig arbeid som barnevernspedagog.

3.0 Faglig kunnskap

3.1 Utviklingspsykologi

Gjennom hele livet pågår det utviklingsprosesser, men det er i barndommen at disse er av størst betydning. Utviklingspsykologi er en studie hvor man studerer hvordan barn og voksne utvikler seg over tid. Man blir født med visse gener, men disse genene i seg selv bestemmer ikke utviklingen. Det er de arvelige faktorene og miljøfaktorene som sammen bidrar til utvikling og de er derfor avhengige av hverandre. Utvikling skjer innenfor gitte rammer, som når man er liten, begynner man å krabbe for så å gå og så løpe, men man kan ikke fly. Vi har også visse sanseinntrykk innenfor gitte rammer som at vi kan se, høre og røre. Her er det de genetiske faktorene som setter rammer for utviklingen vår. Et eksempel på utvikling kan være intelligens innenfor gitte rammer. Vi arver ikke våre foreldres intelligens, men deres intelligens kan sette noen rammer for vår egen intelligens utvikling. Forutsetningene for å kunne nyttiggjøre seg erfaringer og stimulering man får som barn vil være forskjellig. Dermed vil to forskjellige barn som vokser opp i likt miljø kunne ha ulik intelligensutvikling fordi rammene rundt er forskjellige (Håkonsen, 2014, s. 40). Et barns oppførsel blir ikke bestemt av de arvelige faktorene, men av miljøet rundt dem. Arvelige faktorer som er nokså like kan få ulike uttrykksformer fordi det avhenger av miljøet rundt dem (Håkonsen, 2014, s. 40).

Utvikling skjer langsomt over tid uten at det blir merket med store sprang. Fra man blir født til man dør skjer det forandringer som er del av vår utvikling gjennom livet. Selv om man utvikler seg hele tiden og dette skjer jevnlig og langsomt har man valgt å dele utviklingen inn i ulike stadier. Grunnen til at man har valgt å gjøre det er for å skape en enklere forståelse siden utvikling består av mange kompliserte faktorer. I hvert trinn av utviklingen lærer barnet nye ferdigheter slik at hvert trinn er forskjellig fra hverandre (Håkonsen, 2014, s. 42). Vi tar for oss en utviklingsmodell hvor det er forskjellige stadier. På hvert stadium tilegnes ny kunnskap og nye ferdigheter. På et tidspunkt kan et barn bare så vidt klare å løfte på hodet sitt, men etter hvert som barnet vokser og muskulaturen modnes, vil barnet etter hvert klare å både sitte, krabbe og gå. Disse stadiene vil være preget av motoriske ferdigheter som vil være forskjellige fra hverandre. Vi kan beskrive utviklingsstadium slik, det er bestemte kjennetegn ved perioden som ved den motoriske utviklingen hvor barnet lærer å sitte, krabbe og gå. Det er altså visse kjennetegn som gjør at man kan si noe om utviklingsnivået til barnet. Atferd er på ett stadium vesentlig forskjellig fra atferd på et annet stadium. Grunnen til dette er at barnet utvikler seg og får nye egenskaper og ferdigheter på de forskjellige stadiene. Til slutt kan vi se kjennetegn ved at alle barn går gjennom de samme stadiene i samme rekkefølge. Fordi et utviklingsstadium er en fast del av utviklingsprosessen, kan man ikke hoppe over noen stadier i utviklingen eller endre rekkefølge. Det som kan variere er hvor lang tid hvert enkelt barn trenger i de forskjellige stadiene. Noen barn kan også stanse i noen av stadiene i utviklingen som vil si at de stopper opp før utviklingsprosessen er fullført (Håkonsen, 2014, s. 42)

Det er visse perioder som er viktigere enn andre for utviklingen av spesielle funksjoner. En periode som er sensitiv er der barnet er spesielt følsomt for noen typer påvirkning som er viktige for psykologiske funksjoner. Barn er mer følsomme på områder som motoriske, følelsesmessige, tankemessige og sosiale områder i visse perioder. I løpet av det første leveåret etablerer barnet grunnleggende tillit og trygghet til sine omsorgspersoner. Skulle barnet mangle nærkontakt, varme og omsorg vil det føre til at barnet blir utrygg og usikker og dette kan prege barnet senere i livet (Håkonsen, 2014, ss. 42–43; Nordanger & Braarud, 2017, ss. 66–67). Når barn blir rundt tre år tilegner de seg språk og dette er også en sensitiv periode da barnet her er veldig sensitiv for språklig stimulering. I de sensitive periodene til et barn har stimulering og påvirkning fra omgivelsene en sterkere effekt. Hvis et barn ikke har klart å få tillit til sine omsorgspersoner i løpet av det første leveåret vil det ta lengre tid å skape tillit og trygghet. Det er fremdeles mulig å få dette til, men det vil kreve at man bruker mer tid og

krefter på dette enn om det hadde blitt gjort i det første leveåret. Selv om man sier utvikling har visse perioder hvor barnet er mer mottakelig vil det ikke si at det ikke går an at barnet lærer utenom disse periodene også. Når mennesket er i samhandling med sine omgivelser vil det kunne påvirkes, endres og utvikle sine psykologiske funksjoner (Håkonsen, 2014, s. 43).

Relasjon har stor betydning for barns utvikling og det er foreldre eller andre omsorgspersoner som barnet fra første stund av vil skape relasjoner til. Barn trenger nærhet til sine omsorgspersoner og vil søke nærhet. Hvordan barnet utvikler seg avhenger av kvaliteten på nærhet og omsorg. Til vanlig tenker man ikke så nøye over dette med nærhet og omsorg da det faller seg naturlig for de fleste å ha det til sitt barn. For mange er det åpenbart å ha god relasjon til sitt barn og vise det omsorg og nærhet. Når dette mangler blir det svært tydelig hvorfor det er så viktig at barn har dette (Håkonsen, 2014, s. 46; Nordanger & Braarud, 2017, s. 37). Når det blir svikt i relasjonen mellom barn og omsorgspersonene kan det føre til at barnet utvikler alvorlige personlighetsforstyrrelser. De kan oppleve frykt og usikkerhet, dårlig selvbilde, manglende evne til å forholde seg til andre mennesker, og manglende evne til å sette seg inn i andre menneskers følelser og tanker, dette kalles også empati.

3.2 Tilknytning

I følge tilknytningsteorien vil alle barn, uavhengig av hvordan de blir behandlet, knytte seg til sine omsorgspersoner (Killen, 2019, s. 56; Kvello, 2015, ss. 82–83). Dette gjør de for å kunne overleve, men det følelsesmessige samspillet mellom omsorgsgiver og barn vil gi utsalg for hvordan tilknytningen blir. Det er omsorgsgiverens evne til å regulere barnets følelser og atferd som vil føre til at barnet får en trygg eller utrygg tilknytning (Haavind & Øvreeide, 2016, s. 129; Kvello, 2015, s. 84).

Tilknytning er den kontakten som er mellom barn og foreldre og vanligvis vil et barn søke trygghet hos sine foreldre fordi de er en trygg base (Håkonsen, 2014, s. 46). Et barn som opplever å ha trygge foreldre som er tilgjengelige og trøster barnet når det trenger det, vil oppleve en trygg tilknytning. Det er dessverre noen barn som opplever å få en utrygg tilknytning og tilknytningsforstyrrelser. Grunner til at barn opplever dette kan være at foreldrene ikke er følelsesmessig tilgjengelig for dem eller er sensitive overfor deres behov. Erfaringer barn med utrygg tilknytning har, tilsier at de ikke kan føle seg trygge på foreldrene fordi de ikke trøster dem, beskytter dem eller tar godt nok vare på dem (Killen, 2019, s. 56). Det dannes et følelsesmessig bånd mellom foreldre og barn hvor barnet utvikler forståelsen av

seg selv og vil danne grunnlag for utvikling av sin selvoppfatning, trygghet og tillit (Håkonsen, 2014, s. 46). Når barnet er i sped- og småbarnsalderen, vil kvaliteten på tilknytningen avgjøre den sosiale og emosjonelle fungeringen. Dette gjør at det enten fremmer eller hemmer trygghet og uavhengighet (Haavind & Øvreide, 2016, s. 129).

Det finnes fire typer tilknytning og de er A) unnavikende, B) Trygg, C) ambivalent og D) desorganisert. Barn som er i en familie med mye vold kan ofte ha tilknytningstype D) desorganisert. Omsorgspersonen kan være emosjonelt utilgjengelige, er redde eller kan virke skremmende på barnet (f.eks. psykisk ustabil, voldelig, krenkende, ruset) eller at de kan ha ubearbeidede tapsopplevelser. Barnet blir da nødt til å finne strategier for å dempe sin frykt og sorg. Et barn med desorganisert tilknytning er avhengig av omsorgspersoner som det ikke kan stole på og kanskje også er redde for. Vi finner også parentifisering i tilknytning D som vil si at en eller begge foreldrene vil bruke barnet for å ta vare på sine behov. Ved desorientert tilknytning vil personer oppleve at deres egne emosjoner og kognisjoner er fremmed for dem fordi de har vært mer opptatt av andres (Kvello, 2015, s. 89).

Tilknytningsatferd er et biologisk system som har som funksjon å holde barnet nær sine omsorgspersoner slik at det kan beskyttes i situasjoner hvor det anses nødvendig. Barn har medfødt adferd som gjør at det vil holde seg i nærheten av sine omsorgspersoner. Måter dette blir utført på er for eksempel når barnet gråter og omsorgsadferden hos omsorgspersonen blir aktivert. Tilknytningsatferd er barnets logiske svar på adferden til foreldrene og samspillet de har sammen. De barna som opplever at deres behov blir dekket forventer at det skal fortsette, mens de barna som ikke opplever at behovene deres blir dekket forventer ikke at de skal dekkes. Barn som ikke blir sett forventer ikke at de kommer til å bli sett eller hvis de lever med uforutsigbare foreldre vil de forvente uforutsigbarhet. Ut ifra de erfaringene de får, og det de opplever vil de danne et tilknytningsmønster etter det (Killen, 2019, s. 57). Gjennom tilknytningen vil barnet etablere relasjoner og danne følelser for andre mennesker, spesielt til sine omsorgspersoner. Foreldrene til barnet har spesielt ansvar for barnets utvikling siden barnet vil søke kontakt med dem og blir derfor viktige personer for utviklingen til barnet. Det er viktig for barnet at det er noen trygge voksne som kan gi nærhet når barnet trenger det. Barnet bør utvikle en god tilknytning til sine foreldre og da er det viktig at de får tid til å være sammen, spesielt i det første leveåret. Foreldrene må reagere naturlig og riktig overfor barnet og tilpasse sin atferd til barnets signal (Håkonsen, 2014, s. 47).

Tilknytning er medfødt og kommer til uttrykk når barnet viser forskjellige former for tilknytningsatferd. Eksempler på tilknytningsatferd kan være når et barn gråter når det er lei seg, smiler og ler når det er glad eller følger etter foreldrene når de går sin vei. Dette er ting som er med på å knytte båndene mellom barn og foreldre. Atferd som dette er med på at det etableres nære og følelsesmessige relasjoner mellom barn og foreldre (Håkonsen, 2014, s. 47). Barn vil oppleve atskillelse fra tilknytningspersoner og vil være i situasjoner hvor de blir nødt til å forholde seg til fremmede. Men barn er i stand til å etablere tilknytning til andre mennesker også, som for eksempel andre familiemedlemmer, nære venner av familie eller barnehagepersonell. Ved å være fleksibel ved etableringen av tilknytning vil man redusere eventuelle skadevirkninger som kan komme, som for eksempel at barnet får fremmedangst og separasjonsangst. Disse skadevirkningene vil ha betydning for barnets sosiale og følelsesmessige utvikling. I det første halvåret etter barnet er født vil det i liten grad skille mellom kjente og ukjente, det er først når barnet er rundt seks måneder at det vil begynne å reagere på fremmede personer (Håkonsen, 2014, s. 47). De erfaringene barnet har med sine tilknytningspersoner vil gjøre at barnet utvikler en indre arbeidsmodell av seg selv, omsorgspersonene og forholdet til dem. Barn utvikler en indre oppfatning av seg selv og sine tilknytningspersoner som gjør at de får forventninger til hva de kan forvente i forhold av betydning. For eksempel vil barnet gjennom sitt forhold til sine foreldre danne grunnlag for foreldrerollen. Barnet lærer av sine foreldre hvordan de skal utføre foreldrerollen senere i livet (Killen, 2019, s. 58). Foreldre har selv erfaringer fra sin tilknytning til sine foreldre og bruker de erfaringene når de oppdrar sitt barn. Hvis foreldrene har gode indre arbeidsmodeller vil de kunne håndtere foreldrerollen på en rolig og avbalansert måte, men dersom de ikke klarer å regulere sine følelser kan det gå utover barnet (Killen, 2019, s. 58). De indre arbeidsmodellene påvirker barnets utvikling mer enn den ytre atferden, derfor er det viktig å hjelpe de foreldrene som selv har opplevd omsorgssvikt og vold i sin barndom. Å arbeide forebyggende med foreldre er viktig for de foreldrene som har opplevd traumatiske hendelser i sin egen barndom slik at de selv ikke overfører det videre til sine barn. Foreldres evne til å trøste sitt barn avhenger av hvordan de selv fikk trøst som barn og viss de ikke fikk tilstrekkelig med omsorg vil de ikke selv heller klare dette og påføre barnet det samme som de selv (Killen, 2019, s. 59).

De erfaringene man som voksen har fra sine egen barndom påvirker foreldrerollen på både godt og vondt. Noen foreldres indre arbeidsmodeller kan gjøre at de er følelsesmessig fjerne, invaderende eller uforutsigbare. Selv om noen foreldre har tenkt å oppdra sine barn

annerledes enn de selv ble, kan barnets atferd utløse de indre arbeidsmodellene og gjøre at foreldre reagerer og gjentar sine foreldres holdninger og atferd (Killen, 2019, s. 75). Det er en del foreldre som selv har blitt utsatt for omsorgssvikt i sin barndom og det er da stor sannsynlighet for at de selv vil gjøre det med sine barn (Haavind & Øvreeide, 2016, s. 132).

Barn som opplever trygg tilknytning, er mindre avhengige av omsorgspersonene og er bedre i stand til å regulere sine følelser. Det er færre av dem som har atferdsproblemer og de kan danne gode og sterke vennskap til andre barn. De barna som ikke opplever trygg tilknytning vil ha vansker med å regulere sine følelser, de vil ha lavere selvfølelse og klarer ikke å danne gode og trygge vennskap med andre barn (Killen, 2019, ss. 60–61). Et trygt tilknyttet barn vet hva de føler og de klarer å vise disse følelsene overfor sine tilknytningspersoner og lar seg trøst, mens de som er utrygge klarer ikke å regulere følelsene sine og kan la det gå ut av kontroll. De kan bli svært sinte eller gråte og bli veldig lei seg og kan ha vansker med å la seg trøste. Den utrygge tilknytningen kommer av at foreldre ikke har vært i stand til å respondere på barnets behov som skaper negative forventninger hos barnet. Tilknytningsteori gir innsikt i hvordan man kan se på barnets mentale helse og funksjoner senere i livet og hvordan det har blitt påvirket (Killen, 2019, s. 61).

3.3 Traume

I løpet av oppveksten opplever mange barn belastende hendelser, de kan møte på situasjoner som er utfordrende som for eksempel at foreldre velger å skille seg eller at en de er glade i dør. Dette er ting man anser som normale og som vanligvis ikke gir traumer. Traumer er når en hendelse som barnet direkte opplever, er vitne til eller hører om, og som inkluderer død eller trusler om død, alvorlig skade eller seksuell vold (Cohen et al., 2018, s. 25). Barn kan få traumer av fysiske, emosjonelle eller seksuelle overgrep eller omsorgssvikt, å være vitne til vold eller å selv bli utsatt for vold i hjemmet, også det å oppleve vold rundt i nærmiljøet eller på skolen, alvorlige ulykker og flyktningforhold kan gi svært alvorlige traumer. Det er mange barn som er motstandsdyktige som ikke utvikler noen varige symptomer på traumer. Dette innebærer da at det er flere faktorer som spiller inn på hvorvidt et barn får varige symptomer på traumer. Noen av disse faktorene er utviklingsnivå, motstandskraft og sosial støtte. Ved kortvarige traumereaksjoner er yngre barn mer avhengige av foreldrenes reaksjoner på situasjonen enn eldre barn. Hvordan barnet reagerer på en traumatisk hendelse er avhengig av alderen og utviklingsnivået. Man kan for eksempel se at yngre barn er mer avhengig av foreldrene ved traumatiske hendelser, det er derfor viktig at foreldrene kan gi god støtte til

barnet (Cohen et al., 2018, s. 26). Hvis man tidlig i livet får traumer kan dette gi alvorlige traumesymptomer, spesielt hos yngre barn, fordi de utviklingsmessige forutsetningene ikke er de samme som eldre barn. Eldre barn har bedre reguleringsevne og forståelse for situasjoner, selv når omsorgspersonen ikke er i stand til å hjelpe eller beskytte. I noen traumatiske tilfeller kan ung alder være positivt og forhindre at barnet får traumer, mens det andre ganger kan øke risikoen for å få traumer. Barns traumerespons påvirkes av hvor mye og hvor god emosjonell støtte de får. Studier som har undersøkt traumefokusert kognitiv atferdsterapi, viste at støtte fra foreldre har stor betydning for hvordan barn reagerte på denne behandlingen. Foreldre kan få hjelp til å lære hvordan de kan gi støtte til sine barn etter traumatiske hendelser og hjelpe dem på best mulig måte. Etter traumatiske hendelser kan foreldre vise og gi støtte til sitt barn ved å fortelle dem at de er der for dem og at de vil beskytte dem, gi kjærighet og komme med positive tilbakemeldinger slik at barnet lettere kan forstå situasjonen. Reguleringsstøtte er også en måte foreldre kan støtte sine barn etter traumatiske situasjoner, ved å vise og hjelpe barnet til å regulere sine følelser og atferd. Man vet aldri hvordan et barn vil påvirkes av en situasjon, det avhenger av barnets resiliens, mestringsstrategier og emosjonell, fysisk og sosial støtte. Dersom barn opplever å ha god støtte rundt seg kan traumatiske hendelser oppleves mindre voldsomme (Cohen et al., 2018, ss. 26–27).

Barn kan oppleve like hendelser, men kan ha ulike reaksjoner på traumatiske hendelser fordi opplevelsen er forskjellig. Noen barn får store problemer, mens andre nesten ikke opplever noen traumesymptomer. Grunnen til at det er så store forskjeller på reaksjoner kommer av at barn har ulike måter å forstå og gi mening til traumatiske hendelser (Cohen et al., 2018, ss. 26–27). Barn reagerer ulikt fordi de har ulike tilgang på familiær og andre typer støtte, de håndterer det psykiske og fysiske stresset ulikt, og hvordan de klarer å integrere hendelser i sin selvopplevelse er ulik. For eksempel når barn opplever mishandling, vold eller traumatisk dødsfall, dette kan også kalles interpersonlige traumer, kan de utvikle PTSD-reaksjoner som overgeneralisert frykt eller dysfunksjonelle tanker og hyperaktivering. De kan også slite med tap av sin primære tilknytningsperson og den rollen de hadde i familien (Cohen et al., 2018, s. 28). Noen traumeresponser barn kan ha er dysregulering av følelser, atferd, fysiologi, kognisjoner, mellommenneskelige relasjoner eller tilknytningsrelasjoner og oppfatning av verden (Cohen et al., 2018, s. 29)

Traumesymptomer er et begrep som blir brukt for å forklare de emosjonelle, atferdsmessige, kognitive, fysiske og/eller mellommenneskelige problemene som er knyttet til en traumatisk

hendelse. Svært ofte er dette symptomer som tilsvarer PTSD, men det er også symptomer som kan si noe om barnet har depresjon, angst, atferdsvansker og rusmiddelproblemer (Cohen et al., 2018, s. 30). Barn som opplever noe traumatisk kan som et resultat av det endre på hvordan de ser seg selv, andre mennesker og verden. Den psykiske helsen er viktig å være obs på når man arbeider med barn som har vansker fordi svært mange utvikler psykiske lidelser (Kvello, 2015, s. 156). God psykiske helse innebærer at man har positive emosjoner og positiv tankegang, man er tilfreds, har sosial tilhørighet og man er selvstendig. Å ha god psykisk helse betyr ikke at man går rundt og er glad hele tiden, men man forstår og takler livets vanskeligere og mer utfordrende tider på en sunn måte. Psykiske lidelser handler om at man ikke takler de dagligdagse gjøremålene, man har dårlig selvbilde, dårlig evne til å kunne sette seg inn i andres situasjon (mentalisering, empati og sympati) og vansker med å regulere følelser og atferd (Kvello, 2015, s. 160). Forskning sier at det er en del risikofaktorer som spiller inn for utviklingen av psykiske lidelser. Her er blant annet kombinasjoner av risikofaktorene hvor beskyttelsesfaktorene ikke greier å dempe konsekvensene som risikofaktorene medbringer (Kvello, 2015, s. 160).

Tidligere antok man at ungdom var mest utsatt for psykiske lidelser fordi de befant seg i en vanskelig alder. Dette har i senere tid blitt bevist er feil. Forskning viser at barn og unge som er innenfor barne- og ungdomspsykiatrien har dårligere livskvalitet. Begrepet livskvalitet og psykiske lidelser overlapper hverandre, men er ikke det samme. Når man har dårlig livskvalitet har man mer negative følelser enn positive følelser som er knytte til helse og livsområder og ens emosjonelle tilstand blir skapt ut ifra personlighetstrekk og temperament (Kvello, 2015, s. 161). Vi kan dermed se at livskvaliteten har noe å si for ens psykiske helse fordi den består av flere momenter, som ens medfødte disposisjoner, sårbarhet, potensial, ressurser, kvaliteten av miljøforholdet (familie, sosial nettverk, barnehage, skole) (Kvello, 2015, s. 161).

3.4 Mestring

Barn som lever med vold i nære relasjoner er ofte i en situasjon som man kan si er en krisesituasjon. Stress, konflikter, kriser og andre psykologiske påkjenninger er forbundet med følelser av ubehag og mistriivsel (Håkonsen, 2014, s. 259; Kvello, 2015, ss. 266–267). I dagliglivet bruker man som regel to former for mestring, problemfokuset mestring og følelsesmessig fokusert mestring. Problemfokuset mestring handler om at en person ønsker å endre, avslutte eller løse problemer som er forbundet med en situasjon. Den følelsesmessige

fokuserte mestringen går ut på at en person fokuserer på de følelsesmessige problemene som er forbundet med en situasjon og ønsker å redusere eller fjerne det ubehaget som er forbundet med situasjonen. Disse mestringsstrategiene er nødvendig for at man skal klare å takle det som foregår i livet. Psykologisk forsvar og mestring er begrep som overlapper hverandre og som er måter man bruker for å beskytte seg selv mot ubehagelige og negative erfaringer, som gjør at man klarer å overleve. Barn som lever i voldelige hjem kan ha følelsesmessig fokusert mestring. De befinner seg i situasjoner hvor de ikke alltid kan forandre situasjonen og dermed bruker ubevisste strategier for å redusere angst, stress og påkjenninger fordi de opplever ubehag og mistriivsel. Denne formen for mestring vil ikke kunne endre på situasjonen, men den gjør at man klarer å takle det som skjer eller leve med situasjonen (Håkonsen, 2014, s. 261). Stressmestringsferdigheter kan komme til nytte for barnet for å redusere kroppslige reaksjoner på stress som for eksempel høy hvilepuls, uro, søvnevansker og sinneutbrudd. Når barn blir minnet på traumatiske hendelser kan de oppleve disse symptomene. Kroniske symptomer vil svekke den normale fungering i dagliglivet og vil etter hvert forstyrre barnets evne til å konsentrere seg på skolen og vil gi svekket faglig fungering. Barn kan bli lettere irritert og de kan ha en tendens til å overreagere i situasjoner som igjen fører til at de kan ha problemer med å skape relasjoner med andre barn (Cohen et al., 2018, s. 151). Å kunne mestre stresset vil gi bedre selvtillit som vil si at man vurderer seg selv i en mer positiv sammenheng (Cohen et al., 2018, s. 151; Håkonsen, 2014, s. 184). Grunnet for selvbilde dannes i barndommen hvor barnets følelse av å bli verdsatt og respektert vil danne grunnlag for positiv selvtillit (Håkonsen, 2014, s. 151).

4.0 Metode

I dette kapittelet gjør jeg rede for hva metode er, og hvilken metode jeg har valgt å bruke for å besvare min problemstilling. I kapittel 2 skrev jeg om min problemstilling og at den dreier seg om hvilke konsekvenser barn kan få av å leve med vold i nære relasjoner.

«En metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener formålet, hører med i arsenalet av metoder» (Aubert, 1985, s.196 sitert i Dalland, 2020, s. 53). Dalland (2020) skriver at begrunnelsen for at man velger en bestemt metode er at man mener den metoden best egner seg for å belyse en problemstilling (Dalland, 2020, s. 53). Den metoden man velger skal hjelpe oss å finne kunnskap og informasjon som man kan bruke for å besvare problemstillingen. I en kvalitativ

forskningsmetode ønsker man å fange opp meninger og opplevelser som ikke lar seg tallfeste eller måle. En kvantitativ forskningsmetode gir data i form av målbare enheter, som gir mulighet for å regne ut og for eksempel finne ut gjennomsnittlig inntekt i befolkningen (Dalland, 2020, s. 54).

4.1 Metodevalg

Problemstillingen i oppgaven handler om «*Hvilke konsekvenser kan barn få av å leve med vold i nære relasjoner*». Problemstillingen belyses som et praktisk spørsmål og fordi funnene ikke kan måles i konkrete tall, har jeg valgt å bruke litteraturstudie som metode. Tiden vi nå er inne i med strenge covid-19 tiltak, gjør at litteraturstudie er lettere å gjennomføre fordi alt av informasjon finnes i bøker eller artikler på internett.

En litteraturstudie er en omfattende studie hvor man tolker litteratur som er knyttet opp mot et bestemt spørsmål. Litteraturstudien har et klart og tydelig forskningsspørsmål, som besvares ved å søke etter relevant litteratur, for deretter å bli vurdert og evaluert (Aveyard, 2019, s. 3). Når man foretar en litteraturstudie, identifiserer man et forskningsspørsmål og prøver deretter å besvare dette spørsmålet ved å søke etter, vurdere og analysere relevant litteratur ved hjelp av en systematisk tilnærming. Grundig søk og gjennomgang av litteraturen vil føre til ny innsikt som bare vil være mulig når man går gjennom all litteraturen og tar for seg det som er relevant av informasjon og ser det i sammenheng med annen informasjon. Man kan se på litteraturstudie som et puslespill hvor man legger sammen alle bitene for å fullføre puslespillet (Aveyard, 2019, s. 2).

4.2 Fordeler og ulemper ved litteraturstudie

Kvalitativ metode er en forskningsmetode som blir brukt for å samle inn og analysere kvalitative data. Dataen som samles inn er ofte i form av tekst, i motsetning til de kvantitative dataene som ofte er i form av tall eller andre målbare enheter (Grønmo, 2020).

Fordeler med litteraturstudie er at det gir et teoretisk perspektiv, man oppsummerer kunnskap og får mer orden på den måten. Man har et større utvalg på litteratur og data og kan på den måten få tilgang på ny kunnskap. Ved å benytte litteraturstudie som metode er man heller ikke avhengig av å ha direkte tilgang på deltakere for å skaffe informasjon. Dette kan i noen tilfeller være vanskelig fordi det krever at de som deltar i undersøkelsen er tilgjengelige og vil være med (NTNU, 2018, 11:35).

Noen ulemper ved litteraturstudie er at man er avhengig av at den litteraturen og forskningen som allerede er gjort og som er tilgjengelig. Man kan ikke alltid får den vinklingen man gjerne skulle hatt og er avhengig av forfatterens vinkling og må ta utgangspunkt i den. Når man startet med litteraturstudie har man gjerne allerede dannet noen synspunkt om tema og når man benytter seg av andres forskning vil man, ut ifra det man selv tror, lete etter bekreftelser på det og er gjerne mer villig til å overse de resultatene som ikke passer helt inn i det man tror (NTNU, 2018, 11:35).

Fleksibilitet

Å ha fleksibilitet til å endre problemstillingen er en fordel man har ved bruk av litteraturstudie. Når man søker etter forskning innenfor tema kan det hende at man ikke finner nok og man kan da endre problemstillingen slik at det blir lettere å finne relevant forskning. Det er mange artikler som dukker opp når man gjør søk og det er derfor greit med avgrensinger på hvor mange artikler man skal ha, siden det å lese alt som finnes er svært tidkrevende. Man velger da bort de artiklene som ikke faller inn under den problemstillingen man har lagt (Aveyard, 2019, s. 4).

Nærhet og kritisk vurdering

I en litteraturstudie vil man ta utgangspunkt i andres forskning, og det vil da naturligvis være avstand mellom forskeren og informanten. Når man tolker tar man utgangspunkt i egne data og når vi arbeider alene vil det kunne oppstå feiltolkninger, som gjør at man selv blir en feilkilde. Dette er fordi man kun har med egne meninger og tolkninger og ikke andres, som gjør at man ikke får sett flere sider av problemstillingen. Man kan da se at metoden man bruker har sine begrensinger (Dalland, 2012, ss. 145–146).

Datainnsamling og ressurser

Kvantitativ og kvalitativ metode er begge metoder som brukes for å få bedre forståelse av det samfunnet man lever i og se hvordan grupper og enkelt mennesker samarbeider (Dalland, 2012, s. 112). I kvalitativ metode er det større variasjoner og mer komplekse data fordi man går mer i dybden, derfor vil det være tidkrevende å tolke disse dataene (Dalland, 2012, s. 113). I kvantitativ metode er det mer presisjon og man går mer i bredden for å hente inn det som er felles for mange. Ut ifra det vil det å tolke disse dataene bli enklere fordi man ikke har så komplekst materiale (Dalland, 2012, s. 113). I litteraturstudie bruker man søkestrategier for

å finne det som er av relevant informasjon, dette kan være svært tidkrevende fordi de må være fagfellevurdert og relevant innenfor den problemstillingen man har. De er også avhengig av å oppfylle noen krav som fakultetet har lagt (Aveyard, 2019, s. 2).

Gyldighet

Forskning har indre og ytre validitet. Ved ytre validitet vil man kunne generalisere resultatene av et eksperiment til andre kontekster, mens ved indre validitet vil man være sikker på at en årsak fører til at noe har betydning for noe annet. Det er flere ting som har innvirkning på validiteten, for eksempel seleksjon (Ringdal, 2018, ss. 136–138). I kvalitative studier brukes intervju hvor man vil få den enkelte persons syn på en sak. Man skal ikke kunne si noe om den enkelte personen man intervjuer, men man henter inn kunnskap som kan gjør at man får en bedre forståelse for noe (Dalland, 2020, s. 66). Kvantitative studier gir oss informasjon som kan fortelle om forskjeller og sammenhenger i ulike grupper i samfunnet, gjerne over tid og landegrenser (Dalland, 2020, s. 136). I litteraturstudie kan både kvalitativ og kvantitativ metode bli brukt for å se det hele i en sammenheng. Den måten å gjøre det på kalles kombinert gjennomgang (Aveyard, 2019, ss. 138–140).

Generelt om studier

Forskning bygger som regel på tidligere forskning og når man skal lage en problemstilling er dette ofte ut ifra noe man har hørt eller lært om. Data som man da samler inn skal kunne brukes for å bygge videre på tidligere forskning som vil være relevant innenfor et fagområde (Dalland, 2012, s. 118; Ringdal, 2018, ss. 21–22). Når man bruker litteraturstudie leser man andres forskning hvor de belyser én problemstilling og som vi skal bruke videre for å belyse vår problemstilling, dette kan gjør at data blir feiltolket når det tas ut av sammenhengen (Dalland, 2012; Ringdal, 2018). Innen helse og sosialfaget vil litteraturstudie generelt sett være mer hensiktsmessig fordi den tar med tidligere forskning, og da gjerne internasjonal forskning som vil øke validiteten (Aveyard, 2019, s. 16).

4.3 Inklusjons og eksklusjonskriterier

Søkene ble gjort fra 22. Januar.2021 til 30. April.2021. Det ble søkt etter vitenskapelige artikler fra fagfellevurderte tidsskrift på både norsk og engelsk i løpet av de siste fem årene, men også i lengre tid tilbake. Grunnen til at det ble gjort søk lengre tid tilbake var fordi det viste seg å være vanskelig å finne relevante artikler innenfor tema som var gjort innen de siste fem årene.

For finne og hente informasjon til oppgaven har jeg brukt forskjellige søkemotorer som Oria, Idunn, Google og Google Scholar. Jeg har for det meste brukt norske søkeord for å finne relevant info til temaet. Søkeordene jeg har brukt er blant annet vold i nære relasjoner, vold i minoritetsfamilier, vold mot barn, utviklingspsykologi vold barn, konsekvenser av vold barn, familievold og oppdragervold. Jeg brukte også engelske søkeord som: child maltreatment (consequences), consequence of child abuse and neglect. For å finne relevant informasjon har jeg også brukt teori fra regjeringens nettside, Bufdir sine nettsider og NKVTS.

Temaet jeg har valgt i oppgaven har et stort omfang og det kom mange forskjellige typer artikler når jeg gjorde mine søk. Jeg ble derfor nødt til å fokusere på de artiklene som kunne omhandle barn og hva vold i nære relasjoner kan gjøre med dem. Derfor så jeg med nødt til å ekskludere artikler som handlet om krisesentre, pubertet, modeller for å arbeide med vold innenfor barnevern (da dette ikke gikk inn på barns konsekvenser eller opplevelser av vold), karriere, politikk og heller fokusere på de artiklene/bøkene jeg kunne finne som kunne si mer om utvikling, psykiske lidelser, traume, vold, mishandling og forsømmelse.

4.4 Datainnsamling og analyse

Når jeg skulle starte med å søke etter artikler valgte jeg å begynne med det selve temaet handler om, «vold i nære relasjoner» og dette søket ga treff på 1054, og etter avgrensning 496 treff. Her fant jeg en artikkel som het «Vold i nære relasjoner – et felt i bevegelse» (Kristin Skjørten, Elisiv Bakketeig, Margunn Bjørnholt og Svein Mossige). Denne artikkelen viste seg også å være et kapittel fra en bok som heter «Vold i nære relasjoner – Forståelser, konsekvenser og tiltak» (Kristin Skjørten, Elisiv Bakketeig, Margunn Bjørnholt og Svein Mossige), som er gitt ut av Universitetsforlaget. Etter å ha lest hva kapittelet handler valgte jeg å bruke denne i min oppgave. Kapittelet forteller litt generelt om vold og hvordan kvinnemishandling har ført til at man også oppdaget at det hadde sammenhenger med barnemishandling.

Videre fortsatte jeg med å søke på «konsekvenser av vold barn» som ga et treff på 986 og etter avgrensning 152. Her fant jeg en artikkel som het «Da skjønte jeg at nå smeller det snart» (Bersvendsen, Hauge, 2018). Denne artikkelen var gitt ut av Tidsskriftet Norges Barnevern 02.03.2018 og etter å ha lest gjennom den valgte jeg å ta denne med i oppgaven.

Artikkelen handler om voksne som ser tilbake på hvordan de som barn håndterte å leve med vold og hvilke konsekvenser de opplevde av dette.

Det neste søkeordet «vold mot barn», ga et treff på 2220 før jeg avgrenset og etterpå fikk jeg frem 286 treff. Dette søket viste mye av det samme som ved det forrige søkeordet og dermed gikk jeg videre da jeg ikke følte at artiklene passet inn i min problemstilling og søkte på «utviklingspsykologi vold barn» som viste 46 treff og etter at jeg avgrenset viste det 17 treff. Etter å ha sett gjennom de forskjellige artiklene følte jeg ikke at det var noe som passet og gikk derfor videre.

Søkeordet «Familievold» viste 246 treff og etter avgrensning 45 treff. Her kom en del forskjellige artikler som handlet om vold i familien, men ikke med den vinklingen jeg gjerne ville ha. Søket på «oppdragervold» viste kun 6 treff før avgrensning og 5 etterpå, etter å ha sitt på de forskjellige artiklene fant jeg ut at ingen av de passet med problemstillingen og gikk videre i søket.

Når jeg søkte på det engelske søkeordet «child maltreatment» fikk jeg frem 792 164 treff, etter avgrensning kom det frem 165 796. Dette var jo alt for mange artikler å gå gjennom og jeg valgte derfor å legge til ordet «consequences» for å se om dette ville redusere antall treff og vise artikler som handlet mer om konsekvenser. Jeg fikk da 80 895 treff som fremdeles var en god del. Dette treffet viste også artikler som kunne inneholde «child abuse» og når jeg valgte å ikke inkludere det gikk treffet ned til 27 473. Jeg fant ingen artikler jeg mente kunne være til nytte i dette søket og valgte å gå videre.

Jeg søkte da på «consequences of child abuse and neglect» som ga treff på 69 667 før avgrensning og etter, 18 602. Her var det en artikkel som fanget min oppmerksomhet, «The devastating clinical consequences of child abuse and neglect: Increased disease vulnerability and poor treatment response in mood disorders» (Elizabeth Lippard T.C, Charles B. Nemeroff). Etter å ha lest litt gjennom artikkelen valgte jeg å ta den med videre i oppgaven min fordi den handlet om konsekvenser av å leve med barnemishandling.

Jeg ble anbefalt en bok «Barn, vold og traumer» (Carolina Øverlien, Mona-Iren Hauge og Jon-Håkon Schultz, 2020), som jeg har valgt å ha med et kapittel fra, denne er innenfor kriteriene for kapittel i bok med redaktør.

Analyse

Ved å analysere tekstene vil man kunne finne ut hva teksten prøver å si. Når man analyserer prøver man å finne mening i det man leser (Dalland, 2020, s. 94). Jeg har studert teksten i de fire artiklene drøftingen av disse tekstene vil basere seg på faglitteratur som allerede eksisterer.

Min analyse av tekstene vil basere seg på å systematisere forhold rundt min problemstilling. Jeg har hatt som mål å finne spørsmål som man kan tenke seg å videre belyse og som kan bidra til å heve min egen kompetanse på tema.

4.5 Kildekritikk

Kildekritikken blir brukt for at man skal kunne se svakheter og styrker ved en studie og at man skal kunne vurdere arbeidet. Man gjør vurderinger for å se på kvaliteten av arbeidet for å se om man kan bruke det videre til å besvare problemstillingen. Det er derfor viktig at studien er relevant (Aveyard, 2019, kap 5; Dalland, 2020, ss. 152–156).

Tre av de vitenskapelige artiklene er fra fagfelleverderte tidsskrift og oppfyller kravene som NSD har for vitenskapelige tidsskrift. Den ene artikkelen er et kapittel fra en bok med redaktør. En av artiklene er skrevet på engelsk mens de andre er alle på norsk.

Artiklene skal som en hovedregel ikke være eldre en fem år, og mine artikler er alle innenfor fem års grensen. Ved å sette slike begrensninger vil man måtte utelukke eldre stoff som kunne vært relevant, men samtidig vil man få fokus på det som finnes av nytt stoff. Dette gjør også at man ikke finner foreldet litteratur som kanskje ikke stemmer overens med dagens situasjon (Dalland, 2020, s. 152).

4.6 Studiens troverdighet

De vitenskapelige artiklene/bøkene som er brukt i oppgaven er alle fagfelleverderte og er tatt med i oppgaven fordi de kan belyse sider ved problemstillingen.

De vitenskapelige artiklene som er brukt i oppgaven er alle fagfelleverderte. De kildene som blir brukt i oppgaven er tatt med fordi de bidrar til å belyse problemstillingen på ulike måter.

Forfatterne i de fagfelleverderte publikasjonene har erfaringer innenfor området som handler om vold og traume for barn og unge. Kristin Skjørten er blant annet forsker ved NKVTS (Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress), og hennes kompetanseområde ligger blant annet på vold i nære relasjoner (NKVTS). Elisiv Bakketeig er en norsk jurist, hun har doktorgrad i kriminologi og er ekspert på seksuelle overgrep mot barn. Hun er forsker ved Velferdsforskningsinstituttet NOVA ved OsloMet – storbyuniversitet (Oslomet). Margunn Bjørnholt er forsker ved NKVTS hvor hun forsker på blant annet vold og kjønn, seksuell vold, vold i parforhold og vold i nære relasjoner mm (NKVTS). Svein Mossige er en norsk psykolog og professor i psykologi ved Psykologisk institutt ved Universitet i Oslo og forsker I ved velferdsforskningsinstituttet NOVA. Hans emner er blant annet barnevern, omsorgssvikt, vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep mot barn mm (Oslomet).

Agnete Bersvendsen arbeider innenfor barnevernstjenesten og hennes forskningsinteresser er vold og overgrep i nære relasjoner, barn og unge, barnevern og urfolk (UiT). Mona-Iren Hauge er en norsk psykolog med doktorgrad, og hun har vært førsteamanuensis i psykologi ved UiO og er seniorforsker og tidligere forskningsleder ved NKVTS. I sin forskning har hun fokusert på ungdom, identitet, migrasjon, barneoppdragelse og vold mot barn (UiO).

Elizabeth T.C Lippard er assisterende professor ved Department of Psychiatry and Behavioral sciences på Dell Medical School. Hun har en ph.d i nevrobiologi. Hennes forskning fokuserer på atferd og utviklings nevrologi. Hun studerer hjernen for å få forståelse på hvordan det nevralt systemet blir påvirket av sykdom og misbruk (Lippard og Nemeroff, 2020).

Charles B. Nemeroff er professor ved Department of Psychiatry and Behavioral sciences og er direktør for Institute for early life adversity research. Han har medisinsk grad og doktorgrad i nevrobiologi. Han har også fått tildelt mange priser innen sitt fagfelt (Lippard og Nemeroff, 2020)

Mia Cathrine Myhre har er utdannet lege og har doktorgrad i medisin, hun er spesialist på barnesykdommer. Hun arbeider ved NKVTS som seniorforsker, hun er også overlege på Universitetssykehuset i Oslo (Øverlien et al., 2016, s. 300).

Siri Thoresen er psykolog og har doktorgrad fra Universitetet i Oslo. Hun arbeider ved NKVTS og har forsket på vold og seksuelle overgrep, traumer, krig, terror og fredsbevarende operasjoner (Øverlien et al., 2016, s. 300).

5.0 Resultater

Tabell 1						
Navn og år	Formål	Metode	Respondenter	Alder	Sentrale temaer	Land
Kristin Skjørten, Elisiv Bakketeig, Margunn Bjørnholt og Svein Massige , 2019	Å belyse noen utviklingstrekk som er viktige for forståelsen av volden som et fenomen og se hvilke velferds- og kontrollsystemer som håndterer volden	Litteraturstudie			Kvinnemishandling Vold i nære relasjoner Hjelpe- og kontrollapparatets håndtering av vold i nære relasjoner Kjønnsperspektiv for forståelsen av vold i nære relasjoner Psykologi og sosial læringsteori Vold mot barn og unge Konsekvenser av vold mot barn Omfang av vold i nære relasjoner Voldsutøvere og voldsutsatte Forebygging	Norge
Agnete Bersvendsen og Mona-Iren Hauge, 2018	Undersøke hvordan voksne ser tilbake på sine opplevelser av å håndtere vold som de ble utsatt for av sine omsorgspersoner i oppveksten	Kvalitative intervju	Syv voksne	18-60 år	Barndom Vold Håndtering Barns tilpasning Tverretatlig samarbeid	Norge
Elizabeth T.C Lippard og Charles B. Nemeroff, M.D, 2020	Formålet er å se på tidligere forskning og integrere litteratur og nyere data, med et fokus på mishandlede barn som har høyere risiko for psykiske lidelser,	Litteraturstudie			Barnemishandling Forsømmelse Psykiske lidelser Konsekvenser av barnemishandling	USA

	og se på mekanismer som kan være målrettet mot strategier for tidlig intervensjon og forebygging					
Siri Thoresen og Mia Cathrine Myhre, 2020	Handler om hva man vet om barn på lang sikt som er utsatt for vold, når de er blitt voksne	Litteraturstudie			Psykiske helseplager Somatiske helseplager Risikoatferd Biologiske endringer som følge av vold og overgrep i barndommen Reviktimisering	Norge

4.1 Presentasjon av funn

4.1.2 Publikasjon 1 «**Vold i nære relasjoner – et felt i bevegelse**» av Kristin Skjørten, Elisiv Bakketeig, Margunn Bjørnholt og Svein Mossige, kapittel i boken Vold i nære relasjoner – Forståelser, konsekvenser og tiltak 2019

Sammendrag: Formålet med artikkelen er å vise til utviklingstrekk på feltet om vold i nære relasjoner. Innledningsvis starter forfatterne med å si noe om hvordan synet på vold har forandret seg i løpet av de siste 40 årene. Videre sier de noe om hvilke hjelpetilbud som er kommet og at man har økt fokus på forebygging og kontroll. Det er mye fokus på kvinnemishandling og hvordan det kan føre til at barn også blir utsatt for vold. Forfatterne nevner også at mange barn blir utsatt for vold av sine foreldre og at konsekvensene for barna kan være dårligere fysisk og psykisk helse. De forklarer også at det er blitt et økt fokus på å ivareta voldsutsatte barn. Å være vitne til vold mellom foreldrene forklarer de også at barn kan ta skade av. Videre tar de også opp at det er kommet flere tilbud til hjelp i dagens samfunn for de voldsutsatte.

4.1.3 Publikasjon 2 «**Da skjønte jeg at nå smeller det snart**» av Agnete Bersvendsen og Mona-Iren Hauge, publisert i Tidsskriftet Norges Barnevern 02.03.2018

Sammendrag: Artikkelen undersøker hvordan voksne ser tilbake på sine opplevelser av å håndtere vold som de ble utsatt for i sin barndom av sine omsorgspersoner. På den måten belyser de hvordan barn kan være aktive deltakere i hjemmet for å forhindre vold. De voksne deltakerne i undersøkelsen har erfaringer fra de selv var barn og opplevde vold mot dem og andre familiemedlemmer. I analysen er det brukt narrativ og sosiokulturell teori som teoretiske perspektiv. Deltakerne forteller om sine opplevelser og hvordan de selv håndterte voldelige situasjoner både før, etter og under en hendelse. Forfatterne ble oppmerksomme på hvordan deltakerne beskrev håndteringen av volden, hva de gjorde for å forhindre det og tiden mellom voldsepisodene. Det blir også vist til tidligere forskning på tema om vold og hvilke utfordringer barn kan få.

4.1.4 Publikasjon 3 **“The devastating clinical consequences of child abuse and neglect: Increased disease vulnerability and poor treatment response in mood disorders”** av

Elizabeth T.C Lippard og Charles B. Nemeroff M.D, publisert i tidsskriftet American Journal of Psychiatry 20.9.2019

Sammendrag: I artikkelen ser forfatterne på hvordan barnemishandling kan føre til psykiske lidelser hos barn og hvordan det kan påvirke dem senere i livet når de også er blitt voksne. De har med en del studier som har forsket på ulike risikofaktorer og psykiske lidelser som barn og voksne har som følge av barnemishandling. Forfatterne skriver en god del om depresjon, selvmord og bipolare lidelser, og at en stor del av de som sliter med dette er barn og voksne har opplevd barnemishandling. De ser også på studier som viser at mange som har opplevd vold og mishandling i barndommen har større risiko for å utvikle psykiske lidelser og bli rusbrukere. Forfatterne belyser også i artikkelen at ikke alle som opplever mishandling og vold i barndommen får psykiske lidelser fordi det også kan være avhengig av gener. Det er også andre faktorer som spiller inn på hvorvidt noen får psykiske lidelser, rusavhengighet og alkoholisme. Videre skriver forfatterne om studier som er gjort for å se på hvordan hjernen påvirkes av å oppleve vold og mishandling.

4.1.5 Publikasjon 4 **«Tiden leger ikke alle sår. Vold og traumer i et livsløpsperspektiv»** av Siri Thoresen og Mia Cathrine Myhre i Barn, vold og traumer; Møter med unge i utsatte livssituasjoner 2020

Sammendrag: Artikkelen handler om hvordan det går med voksne som opplevde vold i sin barndom. Forfatterne skriver at det er en del studier som har undersøkt langtidsvirkning av vold og overgrep i barndommen. For eksempel nevner de at det å oppleve vold i barndommen gir en økt risiko for psykiske lidelser i voksen alder. De belyser også om studier som har fulgt voldsutsatte barn til voksen alder. Disse studiene har vist at mange av de som opplevde mishandling fikk depresjon. En norsk studie viste også at dersom man opplevde vold og mishandling som barn kunne man slite med traumereaksjoner, angst og depresjon. Videre skriver de at psykiske lidelser alene ikke assosieres med vold og overgrep i barndommen, men at det er flere plager og tilknytningsvansker man kan få. Studier viser også at de som opplever overgrep i barndommen kan få somatiske plager, sykdommer og økt bruk av helsetjenester. Studier som forfatterne har sett på skriver også at de som opplevde vold i barndommen ofte bruker vold mot andre og selvskader mer enn andre, i oppveksten. Videre har

forfatterne sett på forskning som sier litt om hvilke aspekter vold og overgrep i barndommen har å si for negative effekter i voksen alder. Forskning viser også til endringer i hjernens funksjon og struktur. Forskning viser at det barn kan ha god fungering selv om de har opplevd vold, og at de senere kan få konsekvenser av dette dersom det ikke er blitt bearbeidet. Videre skriver de også at jenter opplever større belastninger enn gutter.

6.0 Diskusjon

6.1 Barnets utvikling

6.1.1 Er noen former for vold i nære relasjoner mer skadelig for barnet enn andre

Barn og unge som blir utsatt for vold over tid, ulike typer vold eller vold kombinert med andre belastninger, kan i etterkant slite mye (Øverlien, Hauge, & Schultz, 2016, s. 48).

Lippard og Nemeroff (2020) forklarer i sin artikkel at tilfeller av vold og mishandling av og til ikke blir oppdaget, og da spesielt psykisk vold og forsømmelse. Videre forklarer de at fysiske, emosjonelle eller seksuelle overgrep eller omsorgssvikt, å være vitne til vold og å selv bli utsatt for vold, kan føre til alvorlige traumer hos barn og unge (Lippard og Nemeroff, 2020). Kvello (2015) nevner også i sin bok at desto lengre vold, overgrep og mishandling foregår, desto større vil konsekvensene bli (Kvello, 2015, s. 163).

Det er vanskelig å si noe spesifikt om hva som kan gi mer eller mindre skade for barn og unge av ulike typer vold fordi det avhenger av varigheten, alvorlighetsgraden og hvor ofte det skjer. For eksempel seksuelle overgrep, mishandling og omsorgssvikt kan gi alt fra moderate til alvorlige psykiske lidelser hos barn og unge. All form for skadelig omsorg vil øke sannsynligheten for at man utvikler psykiske lidelser. Å si spesifikt hvilke psykiske lidelser som kommer av hva blir svært omfattende (Kvello, 2015, s. 163).

Jeg tenker at ulike typer vold kan føre til at barn og unge utvikler psykiske lidelser og at dette kan være svært skadelig. Det kan være vanskelig å oppdage og barn og unge kan derfor gå over lengre tid uten å få noen form for hjelp. I artiklene blir det nevnt at barn og unge som lever med vold og mishandling kan utvikle psykiske lidelser og kan få problemer som varer langt ut i voksen alder (Skjørten, Bakketeig, Bjørnholt og Mossige, 2019), (Bersvendsen og Hauge, 2018), (Lippard og Nemeroff, 2020), (Thoresen og Hauge, 2020). I artikkelen til Bersvendsen og Hauge (2018) nevner de at vold, omsorgssvikt og seksuelle overgrep er blant de mest skadelige risikofaktorene for at barn utvikler helseproblemer. Videre forklarer de

også at barn reagerer ulikt og det er ulike forhold som avgjør hvordan barnet reagerer, som for eksempel hvilken type vold, barnets alder og hva slags hjelp barnet får (Bersvendsen og Hauge, 2018).

Risiko- og beskyttelsesfaktorer kan ha mye å si for hvor alvorlig konsekvensene av å leve med vold i nære relasjoner blir. Barn og unge som har et godt sosialt nettverk og trygge personer rundt seg vil klare seg bedre enn de som ikke har det. Dersom risikofaktorene overveier beskyttelsesfaktorene vil barn og unge ha større risiko for å utvikle mer alvorlige belastninger som følge av vold og mishandling (Bersvendsen og Hauge, 2018), (Kvelling, 2015, ss. 246–247). Å oppleve vold, enten det er fysisk eller psykisk vold vil i de fleste tilfeller føre til fysiske og psykiske lidelser. Det som avgjør hvor alvorlig konsekvensene blir er lengden, alvorlighetsgraden og hvor ofte barn blir utsatt for vold og mishandling.

6.1.2 Har barnets alder noen betydning for voldsutøvelsen

Jeg tenker at yngre barn tar mer skade av å leve med vold i nære relasjoner, spesielt hvis volden foregår i løpet av det første leveåret. Dette belyses også i faglitteraturen hvor Håkonsen (2014) forklarer at det er da den grunnleggende tilliten og tryggheten dannes. Omsorgspersonene er svært viktige for at barnet skal få en god utvikling, å leve med vold kan føre til at barnet får en mistilpasset utvikling (Håkonsen, 2014, ss. 42–43). Noen perioder i utviklingen er mer sensitive og barn påvirkes lettere i disse periodene, dette belyses blant annet Lippard og Nemeroff (2020) i sin artikkel hvor de nevner studier som er gjort på temaet. En studie viste at barn i 5 års alderen som hadde vært utsatt for seksuell mishandling og senere i 13 års alderen ble utsatt for fysisk mishandling, hadde større risiko for å utvikle depresjon som voksne. Barn som fra fødsel og til 4 års alderen hadde opplevd mishandling, fikk symptom på angst, og ungdommer fra rundt 10-12 år hadde symptomer på depresjon. En annen studie gjort av barn mellom 3-9 år viste at de som opplevde vold og mishandling tidlig i livet kunne få dårligere hukommelse. Mishandling, uavhengig av alder og kontekst, resulterer ofte i negative konsekvenser og ifølge studiene som Lippard og Nemeroff (2020) nevner er det perioder hvor barn er mer utsatt for å utvikle psykiske lidelser (Lippard og Nemeroff, 2020). Thoresen og Myhre (2020) nevner en norsk studie hvor det ble forsket på ungdommer som levde med vold, overgrep og mobbing og at det hadde sammenheng med dårligere prestasjon på skolen som førte til mindre deltagelse i arbeidslivet og økt bruk av trygdetjenester (Thoresen og Myhre, 2020). Dette nevner også Per Isdal (2011) i en artikkel

hvor han påpeker at barn som lever med vold har lavere IQ enn de som ikke lever med vold (Isdal, 2011).

Yngre barn kan få mer alvorlige konsekvenser enn eldre barn. For eksempel vil yngre barn få mer alvorlige traumesymptomer enn eldre barn fordi de ikke har evne til å regulere sine følelser og atferd på samme måte som eldre barn kan. De kan også ha problemer med å forstå situasjoner og kan fort misforstå. Dette nevner også Lippard og Nemeroff (2020) hvor de forklarer at barn som tidlig i livet opplever mishandling er de som får de mest alvorlige konsekvensene (Cohen et al., 2018, ss. 26–27, Lippard og Nemeroff, 2020)

Skjørten, Bakketeig, Bjørnholt og Mossige (2018) forklarer at overgrep og vold mot barn kan føre til alvorlige psykiske og fysiske belastninger. Desto yngre barnet er når det opplever brudd på tillit, spesielt fra omsorgspersonene, desto mer alvorlige kan konsekvensene bli (Skjørten, Bakketeig, Bjørnholt og Mossige, 2018). Eldre barn kan i større grad påvirke volden enn yngre barn. Bersvendsen og Hauge (2018) nevner at barn og unge prøver å forhindre at vold oppstår ved å tilrettelegge for voldsutøveren slik at de ikke skal bli sinte og på den måten unngå at vold oppstår (Bersvendsen og Hauge, 2018).

Lippard og Nemeroff (2020) nevner en studie med rundt 15 701 deltakere (ungdommer) som hadde opplevd mishandling i ung alder, spesielt rundt 3-5 år, hadde store assosiasjoner med depresjon. Seksuell mishandling i ung alder sammenlignet med ungdommer, hadde større risiko for selvmordstanker. De bemerker at selv om disse studiene viser at vold og mishandling i tidlig alder øker sjansen for depresjon og selvmordstanker, vil man fortsatt være utsatt for å kunne utvikle psykiske lidelser i ungdomsårene. Emosjonell mishandling og forsømmelse, spesielt hvis det skjer i alder mellom 3-9, øker risikoen for depresjon. Emosjonell mishandling i ungdomsårene øker også sjansen for depresjon (Lippard og Nemeroff, 2020).

6.1.3 Hvordan kan barnet utvikle motstandsdyktighet/resiliens i forhold til vold

Risiko- og beskyttelsesfaktorer er med på å skape resiliens hos barn og unge, selv om noen barn ser ut til å ha bedre resiliens. Thoresen og Myhre (2020) forklarer at traumatiske hendelser, som å oppleve vold, kan føre til at barn utvikler psykiske lidelser. Noen barn derimot klarer seg bra selv om de opplever traumatiserende hendelser. For eksempel hvis barnet har en trygg tilknytning, positive relasjoner og et positivt selvbilde. For eksempel

nevner også Kvello (2015) at dersom barnet har venner eller tilhører et sosialt nettverk vil dette være med å skape motstandsdyktighet/resiliens. Selv om barnet lever med vold i nære relasjoner kan det ha trygg tilknytning til en av omsorgspersonene hvor det kan kjenne på trygghet og omsorg. Barn og unge reagerer ulikt på vold og mishandling, og dette er også med på å avgjøre om hvor resiliente de er (Thoresen og Myhre, 2020).

Barn og unge som har en hobby eller fritidsaktiviteter vil ha en plass hvor de får utviklet sine talenter og på den måten vil de oppleve mestring (Kvello, 2015, s. 253). Når barn og unge lever med vold i nære relasjoner kan de ofte være stresset fordi de lever med påkjenninger som fører til mistrivsel og ubehag (Håkonsen, 2014, s. 259; Kvello, 2015, ss. 266–267). Som nevnt tidligere i oppgaven kan barn som lever med vold ha følelsesmessig fokusert mestring som fører til at de reduserer stress og angst (Kvello, 2015, ss. 266–267). Bersvendsen og Hauge (2018) beskriver ulike situasjoner der barn brukte ulike metoder for å unngå voldelige situasjoner og hva de gjorde i etterkant av en voldsepisode. Noen gikk på rommene sine for å redusere angst og stress ved å høre på høy musikk. I en annen situasjon hvor en gutt ble slått av sin far, pleide gutten å gå i dusjen etterpå fordi det hjalp han å redusere angst og stress (Bersvendsen og Hauge, 2018).

6.2 Tilknytning

6.2.1 Får vold mot barnet større konsekvenser når voldsutøver er far

Det står ikke så mye i artiklene om dette, men jeg tror at det kan spille en rolle om det er far som er voldsutøver i forhold til mor. Thoresen og Myhre forklarer i sin artikkel at under svangerskapet blir barnet påvirket av mors hormoner og at dersom mor har en sykkelig stressaktivering kan det påvirke utviklingen av hjernen hos fosteret. Barnet kan også få genetiske forandringer som følge av de ytre påvirkningene i miljøet, som at mor blir utsatt for vold. Grunnen til dette kan være at barnet vil tilpasse seg et liv som kan være fylt med mye stress og at barnet forbereder seg på et liv som kan være tøft. Men selv om barnet kan se ut til å forberede seg på dette, kan det likevel føre til psykiske og somatisk sykdom senere i livet (Thoresen og Myhre, 2020).

Kvello (2015) forklarer at det ser ut til å være noen forskjeller på når mor og far utøver vold. Når mødre utøver vold virker det til at det rammer emosjonsreguleringen hos barna og at mødre ikke skiller mellom sønner og døtre. Mens når fedre er voldsutøver kan barna bli mer aggressive og få atferdsvansker. Det ser også ut til at fedre oftere utøver vold mot sønner i

forhold til døtre (Kvello, 2015, s. 364). I Bersvendsen og Hauges (2018) artikkel kan vi se at intervjuene kommer dette til syne. I de fleste intervjuene hvor det var gutter kan vi se at fedrene oftere slår dem i forhold til døtrene (Bersvendsen og Hauge, 2018). Lippard og Nemeroff (2020) nevner også i sin artikkel at vold under svangerskapet kan føre til at barnet utvikler traumer tidlig i livet, fordi det skaper stress hos barnet (Lippard og Nemeroff, 2020).

6.2.2 Går vold i arv

Skjørten, Bakketeig, Bjørnholt og Mossige (2019) nevner et perspektiv som er brukt innen psykologien, sosial læringsteori, som går ut på at vold er en lært atferd. Denne atferden læres gjennom feiling og prøving, eller at barnet lærer av sine foreldre i de situasjonene hvor foreldrene utøver en aggressiv atferd (Skjørten, Bakketeig, Bjørnholt og Mossige, 2019).

I studier som Thoresen og Myhre (2020) nevner i sin artikkel forklarer de at barn som selv ble mishandlet, oftere mishandlet sine egne barn. Man kunne også se at barn som hadde blitt mishandlet, oftere havnet i slåsskamper og mobbet andre barn, i tillegg til selvskading, selvmordstanker og selvmordsforsøk (Thoresen og Myhre, 2020).

Thoresen og Myhre (2020) benytter et begrep «Intergenerasjonell overføring av mishandling», som går ut på at noen foreldre som har opplevd å bli mishandlet som barn, mishandler sine egne barn. Men det er ikke slik at alle som har blitt mishandlet som barn selv gjør det, men man har ut ifra forskning, funnet ut at de som sier at de har mishandlet barna sine selv opplevde det som barn. De forklarer at det er et komplekst samspill av risiko- og beskyttelsesfaktorer som kan føre til at barn senere i livet vil komme til å mishandle egne barn. Modell-læring kan føre til at barn lærer fra sine foreldre og bruker vold og mishandling selv (Thoresen og Myhre, 2020).

6.3 Traumer

6.3.1 Kan det få like store konsekvenser for barnet å være vitne til vold som å bli direkte utsatt for vold selv

Skjørten, Bakketeig, Bjørnholt og Mossige (2019) nevner at det er gjort en del forskning om vold mot barn og unge i nære relasjoner og hva slags konsekvenser det kan føre til. Det tok derimot lengre tid før man forsto at det å være vitne til vold også kan gi alvorlige konsekvenser for barn og unge. I dag sier man at et barn som er vitne vil vold mellom omsorgspersoner er et overgrep mot barnet. Dette forklarer Bersvendsen og Hauge (2018) videre ved å si at barn opplever volden med alle sine sanser, barn både hører og ser det som

skjer. Det kan være svært skremmende og føre til at barn ikke klarer å ha en opplevelse av trygghet og tillit til seg selv eller omverdenen (Skjørten, Bakketeig, Bjørnholt og Mossige, 2019), (Bersvendsen og Hauge, 2018).

Kvello (2015) bruker et begrep, latent vold, som betyr at man lever med en konstant frykt for at nye voldsepisoder skal skje. Denne frykten fører til at en del som lever i slike relasjoner vil være konstant stresset og på vakt. Slik kan man se at det ikke bare er voldsepisodene alene som tar på, men også at man hele tiden går rundt og er på vakt og er redd for at en ny voldsepisode skal skje. Dette belyser også Bersvendsen og Hauge (2018) hvor de forklarer at barn vil prøve å forhindre at den voksne skal utøve vold ved å ligge i forkant, være oppmerksomme på humøret til den voksne og oppføre seg deretter. De bruker begrepet forhindringsarbeid for å forklare hvordan barna prøver å forhindre at volden skal skje og hvor ressurskrevende dette er for dem.

Barn og unge vil ved å være vitne til vold ikke selv bli påført noen fysiske skader, men de vil hele tiden oppleve volden med sansene sine og de vil ofte være på vakt. Dette kan i lengden føre til psykiske belastninger som for eksempel depresjon, selvskadning, atferdsproblemer og vansker med å tilpasse seg arbeidslivet som voksne med tanke på samarbeid (Kvello, 2015, ss. 368–369). Med tanke på dette tenker jeg også at man kan få lavt selvbilde og at man ikke opplever mestring i hverdagen.

6.3.2 Hvilken betydning har tidlig intervensjon for å begrense/behandle skader

Barn og unge som utsettes for vold og overgrep har som nevnt tidligere større risiko for å utvikle psykiske og fysiske belastninger som følge av det de utsettes for. Dette kan være med dem i lang tid og kan føre til at de som voksne ikke behersker hverdagen. Forskning som Thoresen og Myhre (2020) har nevnt i sin artikkel nevner hvor viktig det er med tidlig intervensjon for å forhindre at barn og unge får alvorlige psykiske lidelser som kan gjøre livet deres svært vanskelig (Thoresen og Myhre, 2020). Ifølge forskning som Bersvendsen og Hauge (2018) har med i sin artikkel kan man se at barn som opplever vold i nære relasjoner ofte får psykiske lidelser. Barn som opplever stress, uro og manglende tillit til sine egne følelser kan ende opp med å ha problemer å forstå seg selv og formidle hva de har behov for. Kommer man tidlig inn og hjelper barn som sliter med dette kan man forhindre at det blir alvorlige konsekvenser av det (Bersvendsen og Hauge, 2018).

Barn som utsettes for en form for vold, har større risiko for å bli utsatt for andre typer vold. Det er ikke sikkert at alle barn tør å spørre om hjelp og det er derfor viktig at den voksne tar det første steget for å spør barnet om hva de har opplevd. Når man vet hva barnet har vært utsatt for kan man kartlegge andre former for vold som barnet kan ha opplevd. Det er også viktig å huske på at barnet kan være utsatt for å senere bli utsatt for andre typer voldshendelser. Begrepet reviktimisering blir brukt for å forklare de barna som står i fare for å senere bli utsatt for liknende hendelser. Derfor er det viktig å sette inn tiltak tidlig for å forebygge gjentakelser slik at barn ikke blir reviktimisert senere (Thoresen og Myhre, 2020). Selv tenker jeg at tidlig intervensjon er viktig for at man skal kunne hjelpe barn og unge på best mulig måte. Dette tenker jeg fordi de kan få hjelp til å håndtere tanker og følelser de kjenner på og komme i en situasjon hvor de kan føle seg trygge og godt ivaretatt.

6.3.3 Har hjelpeapparatet kompetanse og ressurser til å iverksette tiltak som styrker barn/behandler barn som har vært utsatt for, eller utsettes for vold

Skjørten, Bakketeig, Bjørnholt og Mossige (2019) forklarer at barnevernet har en viktig rolle når det gjelder å oppdage vold og gi beskyttelse til de barna som blir utsatt for vold og mishandling (Skjørten, Bakketeig, Bjørnholt og Mossige, 2019). Dette belyser også Kvello (2015) i faglitteraturen ved å si at de som arbeider innenfor barnevernet skal ha gode kunnskaper innenfor pedagogikk, jus, medisin og psykologi. Barnevernsarbeid er faglig utfordrende fordi det kreves at fagtemaer og praksis i utdannelsen er oppdatert (Kvello, 2015, s. 20).

De nevner at NKVTS har opprettet fem regionale ressursentre om vold og traumatisk stress og at de har som oppgave å formidle kunnskap ut i førstelinjetjenestene. Videre nevner de også at det første barnehuset ble dannet i 2007 og er opptatt av å formidle kunnskap og drive metodeutvikling for å forbedre hjelpen til de voldsutsatte barna. Det er også i barnehusene at avhør av voldsutsatte barn foregår og det er derfor samarbeid mellom forskjellige yrkesgrupper her som politi, barnevern, bistandsadvokater og helsepersonell. Man vil ha samarbeid mellom de forskjellige yrkesgruppene for å forbedre hjelpen til de som blir utsatt for vold og mishandling (Skjørten, Bakketeig, Bjørnholt og Mossige, 2019) (Kvello, 2015, s. 284).

Det er også dannet krisesentre hvor man i dag kan søke hjelp. Tidligere var krisesentrene dannet på frivillig grunnlag og var en plass man kunne søke hjelp til selvhjelp, i dag er det et

sted hvor man kan få profesjonell hjelp. De som arbeider ved krisesentrene er nødt til å ha treårig høyskoleutdanning og/eller universitetsutdanning, slik at man kan sikre kvaliteten på arbeidet som blir gjort ved å øke kompetansen til arbeiderne. Skjørten, Bakketeig, Bjørnholt og Mossige forklarer at økt profesjonalisering vil føre til at det blir bedre kvalitet i hjelpearbeidet og at de som blir utsatt for vold ofte har komplekse behov og ha psykiske lidelser (Skjørten, Bakketeig, Bjørnholt og Mossige, 2019).

Ved at man også har gjort flere studier om vold og mishandling av barn og unge får man frem hvilke konsekvenser det har for barn og med dette kan man forbedre hjelp og tiltak innenfor barnevern. Man har i dag bedre kunnskaper om hvordan barn blir påvirket av traumatiske og voldelige hendelser og hva det har å si for utviklingen (Bersvendsen og Hauge, 2018). Kvello (2015) nevner at en del som arbeider på barnehusene gjerne vil ha mer spisskompetanse for å bedre kunne hjelpe barn, men at de er underbemannet. Innen barnevern er det også for dårlig med avhør av barn, spesielt i de tilfellene man er usikker på om hvem overgriperen er. Det blir også nevnt at barnevernet fikk bedre dokumentasjon tidligere fra barnehusene, mens de i dag ikke synes det er godt nok. Det er for dårlig dokumentasjon som fører til komplikasjoner når man skal ta saker videre for å beskytte barn og unge (Kvello, 2015, s. 285).

6.3.4 Hvilke rettigheter gir lovverk og konvensjoner når det gjelder å beskytte barn mot vold

Vold i barndommen fører til at barn utvikler fysiske og psykiske belastninger som fører til at de ikke vil fungere optimalt. Det er derfor en del lover og regler for å forhindre at dette skjer og som i de tilfellene det skjer gir barn rettigheter. Skjørten, Bakketeig, Bjørnholt og Mossige (2019) nevner noen lovverk i sin artikkel som for eksempel FNs barnekonvensjon (1989) som handler om barns rettigheter for beskyttelse mot vold og seksuelle overgrep. De nevner også Menneskerettighetskonvensjonen og Europarådets konvensjon om å beskytte barn mot å bli utnyttet seksuelt og mot å bli seksuelt misbrukt. Norge har ratifisert disse lovene og er forpliktet til å forholde seg til dem for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner (Skjørten, Bakketeig, Bjørnholt og Mossige, 2019).

Barnekonvensjonen, 1989, art. 19 handler om at barn skal beskyttes mot all form for fysisk og psykisk vold, forsømmelse og mishandling så lenge barnet er under foreldres, verger eller andre personers omsorg (Barnekonvensjonen, art. 19). Barnekonvensjonen, 1989, art. 34 som handler om å beskytte barnet mot all form for seksuell utnyttelse og seksuell misbruk

(Barnekonvensjonen, art. 34). Barnekonvensjonen, 1989, art 24. pkt. 3 om skadelig praksis (Barnekonvensjonen, art. 24, pkt. 3).

Barnevernloven har som formål å sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling får nødvendig hjelp og omsorg i rett tid, samt at barn og unge skal sikres trygge oppvekstvilkår. Bvl § 1-1 som sier at loven skal sikre at barn og unge skal få nødvendig hjelp dersom de bor under forhold som kan skade dem, og at de skal ha gode oppvekstvilkår (Barnevernloven, 1992 § 1-1), Bvl § 4-4 som handler om at barnet og barnefamilier skal få nødvendig hjelp for at barnet skal få gode levekår og utviklingsmuligheter (Barnevernloven, 1992, § 4-4) Bvl, 1993, § 4-6 som går ut på midlertidige vedtak, for eksempel om det er fare for at barnet kan bli skadet kan barneverntjenesten flytte barnet utenfor hjemmet (Barnevernloven, 1992 § 4-6). Lover som dette mener jeg er viktig for å sikre at barn får en trygg og god oppvekst. Det er barn som opplever traumatiserende hendelser og disse lovene er til for å hjelpe og beskytte dem som trenger det.

7.0 Avslutning

Vold i nære relasjoner blir i dag sett på som et samfunnsproblem, men slik har det ikke alltid vært. I løpet av de siste 40 årene har dette synet forandret seg, og det er i dag nulltoleranse for vold i Norge. Ved gjennomgangen av de fire utvalgte publikasjonene så har jeg sett spesielt på om noen former for vold kan være mer skadelige enn andre, om barnets alder har noen betydning for voldsutøvelsen, hvordan barn kan utvikle resiliens i forhold til vold, om vold får større konsekvenser når voldsutøver er far, om vold går i arv, om det kan bli like store konsekvenser om barnet er vitne til vold, hvilken betydning tidlig intervensjon har, om hjelpeapparatet har nok kompetanse og ressurser til å iverksette tiltak som kan hjelpe voldsutsatte barn og hvilke rettigheter lovverket gir til voldsutsatte barn.

Gjennom arbeidet med denne oppgaven har jeg tilegnet meg ny kunnskap og fått en bredere forståelse for hvor alvorlige konsekvensene av vold kan bli for barn. Jeg har fått en dypere forståelse på hvor viktig det er at barn har en trygg barndom med gode og trygge omsorgspersoner og andre rundt seg. Jeg har lært om ulike konsekvenser barn kan få av å leve med vold i nære relasjoner og om det er noen typer vold som kan gi større konsekvenser enn andre, om at barn kan utvikle resiliens som fører til at de bedre klarer å håndtere vanskelige situasjoner, at det kan være forskjell på om det er far som er voldsutøver i forhold til mor, at

vold også kan gå i arv, at når barn er vitne til vold kan de få like store konsekvenser som når de opplever det selv, at tidlig intervensjon kan ha stor betydning for alvorlighetsgraden av belastningene, at hjelpeapparatet har mye kunnskap og kompetanse til å hjelpe, men at det alltid er rom for forbedring og at det er i dag lover som er laget for å beskytte barn som er utsatt for vold.

Å arbeide med litteraturstudie var noe jeg ikke hadde gjort før og jeg har fått mer kunnskap om hvordan man utfører en litteraturstudie. Jeg har lært at det er viktig å sette av god tid til å finne artikler som man vil ha med i oppgaven fordi det er svært tidkrevende og kan være vanskelig å finne relevante artikler. Jeg tror min oppgave kan komme til nytte for andre som er interesserte i å lære mer om hvilke konsekvenser barn kan få av å leve med vold i nære relasjoner, for eksempel andre barnevernsstudenter. På grunn av pandemien har jeg mistet litt av det sosiale ved å kunne sitte sammen og arbeide med andre på skolen. Dette kunne gjerne vært annerledes fordi det har vært utfordrende å arbeide med oppgaven.

7.1 Videre forskning

Bersvendsen og Hauge (2018) nevner i sin artikkel at vold danner grunnlag for utrygghet og uforutsigbarhet og dette blir en del av barns hverdag. Jeg mener etter å ha arbeidet med denne oppgaven at det absolutt behov for mer forskning på område slik at man bedre kan beskytte de barna som er utsatt (Bersvendsen og Hauge, 2018). Lippard og Nemeroff (2020) nevner et tema som er lite forsket på, forsømmelse. Videre forklarer de også at i de fleste studiene de har lest har fokusert mest på depresjon. Jeg tenker derfor at man burde forske på flere psykiske lidelser i sammenheng med vold og mishandling (Lippard og Nemeroff, 2020). Artiklene nevner ikke mye om forskjeller på vold utøvd av far eller mor, dette tenker jeg kan være noe som kan forskes mer på.

8.0 Referanseliste

Aveyard, H. (2019). *Doing a literature review in health and social care: a practical guide*. *

194 sider

Barnevernloven. (1993). Lov om barneverntjenester. (LOV-1992-07-17-100). Hentet fra

<https://lovdata.no/lov/1999-05-21-30>

Brandtzæg, Torsteinson, Øiestad (2020, 26. mai). Hva er tilknytning? Hentet fra

<https://www.psykologforeningen.no/foreningen/aktuelt/aktuelt/hva-er-tilknytning> * 10 sider

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2018, 15. november). Barn utsatt for vold i familien. Hentet fra

https://www.bufdir.no/statistikk_og_analyse/oppvekst/vold_og_overgrep_mot_barn/barn_utsatt_for_vold_i_familien/ * 6 sider

Cohen, J. A., Mannarino, A. P., Deblinger, E., Goveia, I. C., Jensen, T. K., Granly, L., & Fagermoen, E. M. (2018). *Behandling av traumer og traumatisk sorg hos barn og ungdom*. Oslo: Universitetsforlaget * 62 sider

Dalland, O. (2012). *Metode og oppgaveskriving for studenter*. Oslo: Gyldendal akademisk. *

257 sider

Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal Akademisk.* 272 sider

Det arktiske universitet. Hentet 11.05.2021 fra <https://uit.no/ansatte/agnete.bersvendsen>

FNs barnekonvensjon. (1989). FNs konvensjon om barnets rettigheter av 20. november 1989.

Hentet fra <https://lovdata.no/lov/1999-05-21-30>

Folkehelseinstituttet. (2020, 8. september). Hvordan planlegge for gode oppvekstvilkår i

kommunen? Hentet fra <https://www.fhi.no/fp/oppvekst/hvordan-planlegge-for-gode-oppvekstvilkar/> * 4 sider

Grønmo, Sigmund: *kvalitativ metode* i *Store norske leksikon* på snl.no. Hentet 27. april 2021

fra https://snl.no/kvalitativ_metode

Haavind, H., & Øvreeide, H. (2016). *Barn og unge i psykoterapi Bind 1. Bind 1*. Oslo:

Gyldendal akademisk.* 42 sider

- Håkonsen, K. M. (2014). *Psykologi og psykiske lidelser*. Oslo: Gyldendal akademisk.* 123 sider
- Isdal. (2011, 5. mars). Blinde for voldens konsekvenser. Hentet fra <https://psykologtidsskriftet.no/oppsummert/2011/03/blinde-voldens-konsekvenser> (4 sider)*
- Lippard, Nemeroff. (2020). The devastating clinical consequences of child abuse and neglect: Increased disease vulnerability and poor treatment response in mood disorders. *The American Journal of Psychiatry*. 177(1). 20-36.
<https://ajp.psychiatryonline.org/doi/10.1176/appi.ajp.2019.19010020>
- Regjeringen. (2017-2021). Opptappingsplan mot vold og overgrep (2017-20219). Hentet fra <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/prop.-12-s-20162017/id2517407/?ch=11> * 30 sider
- Killen, K. (2019). *Barndommen varer i generasjoner* (4 utg.). Oslo: KF AS. *52 sider
- Kvello, Ø. (2015). *Barn i risiko skadelige omsorgssituasjoner*. Oslo: Gyldendal akademisk. * 572 sider
- Nordanger, D. Ø., & Braarud, H. C. (2017). *Utviklingstraumer regulering som nøkkelbegrep i en ny traumepsykologi*. Bergen: Fagbokforlaget.
- NTNU Undervisning (19.12.2018) *Litteraturstudie som metode* (Videoklipp). Hentet fra <https://www.youtube.com/watch?v=KF3PtpaDsm8>
- NKVTS. Hentet 11.05.2021 fra <https://www.nkvts.no/ansatt/bjornholt-margunn/>
- NKVTS. Hentet 11.05.2021 fra <https://www.nkvts.no/ansatt/kristin-skjorten/>
- Oslomet. Hentet 11.05.2021 fra <https://www.oslomet.no/about/employee/elba/>
- Oslomet. Hentet 11.05.2021 fra <https://www.oslomet.no/about/employee/smoss/>

Øverlien, C., Hauge, M.-I., & Schultz, J.-H. (2016). *Barn, vold og traumer møter med unge i utsatte livssituasjoner*. Oslo: Universitetsforlaget. * 18 sider

Ringdal, K. (2018). *Enhet og mangfold samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget.

Røkenes, O. H., & Hanssen, P.-H. (2012). *Bære eller bryte: kommunikasjon og relasjon i arbeid med mennesker*. Bergen: Fagbokforlaget.

Skjørten, S. Bakketeig, E. Bjørnholt, M. Mossige, S. (2019). Vold i nære relasjoner – et felt i bevegelse. I S, Skjørten, E, Bakketeig, M, Bjørnholt, S, Mossige (Red), *Vold i nære relasjoner: Forståelser, konsekvenser og tiltak* (s.13-29). Universitetsforlaget.

<https://doi.org/10.18261/9788215032320-2019-01>

Thoresen, S., Myhre, M, C. (2020). Tiden leger ikke alle sår. Vold og traumer i et livsløpsperspektiv. I C. Øverlien, M.I. Hauge og J.H. Schultz (Red), *Barn, vold og traumer: Møter med unge i utsatte livssituasjoner* (3.utg., s.150-166). Oslo: Universitetsforlaget.

Universitetet i Oslo. Hentet 11.05.2021 fra

<https://www.sv.uio.no/psi/personer/vit/monaireh/index.html?vrtx=tags>